

Els butlletins de la secció departamental d'ERC del Sena (París): *JEREC-ERC, Som, Butlletí d'ERC de París i Tribuna*

Robert Surroca i Tallaferro

El moment històric

El maig del 1955, quan surt el primer número de *Tribuna* (de totes les ressenyades la publicació més important) el franquisme estava plenament consolidat, havia estat acceptat a la ONU i, la divisió del món en dos blocs ideològics i econòmics enfrontats: el capitalista i el comunista; feia que degut a les seves característiques, fos vist —sobretot pels USA— com una garantia de fermesa en front a l'expansió soviètica a Europa.

A l'interior, els grups que es movien clandestinament, havien estat desarticulats per la ferotge repressió policial de la dictadura. Tant el Front Nacional de Catalunya, el Partit Socialista Unificat de Catalunya, el Moviment Socialista de Catalunya i l'organització sindical CNT, patiren caigudes molt importants. També l'Esquerra Republicana de Catalunya que tenia un grup petit, però força actiu, va caure en mans de la policia. A mesura que a finals del 40, els militants anaren sortint de les presons —no tots— el fet de tirar endavant ells i les famílies, en unes circumstàncies econòmiques molt difícils; on el simple fet de posar el plat a taula era prou complicat, va iniciar una travessia del desert que va durar fins que les noves generacions s'incorporen a la lluita per Catalunya, els drets socials i la democràcia; revitalitzant les organitzacions i començant una nova trajectòria que aniria sempre en marxa ascendent, però això ja seria a començaments del 60. Tan sols es mantingué la guerrilla urbana dels grups llibertaris que, a la llarga, acabà deixant-hi la vida la majoria d'ells, o be en enfrontaments armats a davant els piquets d'execució.

Els refugiats catalans a França, amb la derrota del nazi-feixisme europeu, amb la que ells tingueren una presència destacada, assoliren un esclat d'eufòria, doncs tots suposaven que això representaria accions de les democràcies guanyadores, per un canvi a l'estat espanyol, amb l'acabament del falangisme, que havia col·laborat amb les forces de l'Eix. A mesura que l'alliberament de França anava endavant, els refugiats, s'aplegaren en grups per afinitat ideològica ressuscitant els antics partits i sindicats. Petits grups de catalans es reunien creant Casals que tenien la seu social a la cafeteria del poble o ciutat de residència; si tenien accés a una multcopista editaven un butlletí, la majoria amb una vida molt precària, altres amb una continuïtat molt meritòria; cal tindre present que, apart la penúria econòmica, la carestia del paper produïda per la guerra, limitava aquestes edicions.

A partir de la dècada dels 50, diverses prohibicions oficials compliquen la sortida, ja prou difícil en circumstàncies normals, de la premsa dels refugiats catalans a França: el 1950 es prohibeixen les organitzacions i la premsa dels comunistes. El 1953 —i posteriorment el 1960 i el 1963— es suspelen les publicacions dels llibertaris i, el 1961, la prohibició s'estén a la premsa dels socialistes. Aquestes persecucions les causaren les pressions diplomàtiques del franquisme envers les autoritats del país veí. Cal reconèixer que els controls de les suspensions tingueren molt poc rigor. I, en molts casos, s'obvià canviant el títol de la publicació o sortint sota l'empara d'una entitat cultural.

Tot això fa que, l'entusiasme inicial, s'aigualeixi al prendre consciència, els refugiats, que l'exili serà llarg... molt llarg.

L'Esquerra Republicana de Catalunya a França els anys 50

Per tindre una idea de la dispersió de la militància dins l'estat francès veiem les Delegacions Departamentals que estaven organitzades entre 1955 i 1960:

Alt Garonne Comitè Departamental: President: Jacint Roig (Tolosa)

Aude Delegació Departamental: Angel Nogues (Carcassona) (El 1949 el secretari de les JEREC era Salvador Muntaner)

Aveyron Delegació Departamental: Joaquim Dardalló (Millau) Delegació Local: Andreu Pinen (St. Rome de Cernon)

Boques del Rodan Delegació Departamental: Cristofor Rebull,¹ President Marsella.

Charente Comitè Departamental: President: Joan Depe, Secretari: Joan Oller, Tresorer: Joan Pons (Angouleme)

Drome Delegació Departamental: Josep Jové i Sarroca² (Mirahel)

Eure et Loir Delegació Departamental: Josep Gomis (Blois)

Gers Comitè Departamental: President: Llatzer Reverter Sancho³, Secretari: Joan Bulló;

Gironde Delegació Departamental: Josep Cortadelles (Bordeus) Delegació Local: Leandre Suau (Margaux)

Herault Comitè Departamental: Magí Segura, President (Montpeller)

Indre Delegació Departamental: Francesc Timoneda (Châteauroux)

Isere Delegació Departamental : Montserrat Pons i Palmira Marcet⁴

Loiret Delegació departamental : Emili Artigues

Pirineus Orientals Comitè Departamental: Joan Garcia-Castellet⁵ President. També era el responsable de rebre la correspondència del Secretariat Permanent del Consell Directiu a França; a 18 carrer de l'Anguille de Perpinyà.

Puy-de-Dome (Auvergne) Delegació Departamental: Josep Llansó, carrer Fontaine du Large, (Clermont-Ferrand)

Rhone Delegació Departamental: Josep Filva (Lió)

Sena Comitè Departamental: President: Narcís Sunyer, Vicepresident: Josep Sans, Secretari: Josep Santos a 19, carrer de la Défense (Issy-les-Moulineaux), Vicesecretari: Lluís Utge, Tresorer: Delmir Ibañez⁶ (París)

Seine et Marne Delegació Local : Enric Thomàs (Nandy)

Seine, Seine et Oise i Seine et Marne Comitè Regional : President Josep Sans Arrufat⁷

Tarn Comitè Departamental: President: Francesc Serratusell, Vicepresident: Joan Olle, Secretari: Joan Curto, Tresorer: Josep Boladeres⁸ (Saint. Jery) (Castres)

Tarn et Garonne Delegació Departamental: Miquel Vilella (Montauban)

Desconeixem el veritable gruix de cada una d'aquestes seccions sabem, però de la importància de la de París, dels Pirineus Orientals (Catalunya del Nord) i la de Montpeller que es on es va iniciar la publicació de *La Humanitat* el 6 d'octubre de 1944, després es desplaça a París i, més tard a

¹ Cristòfor Rebull Capdevila, Fundador de la Unió de Rabassaires. El 2000 es anomenat fill predilecte de Sant Boi del Llobregat. St. Boi 1903-Marsella 1996.

² Josep Jové i Sarroca, Va ser regidor de l'ajuntament de Barcelona. Conseller de Sanitat de la Generalitat. Almenar 1884, Mèxic 1947

³ Llàtzer Reverter Sancho, Fundador d'ERC, alcalde d'Alcanar.

⁴ Palmira Marcet, durant la República fa d'oradora en mítings d'ERC.

⁵ Joan Garcia Castellet, la seva adreça era: 30, rue des Trois Tournées, Perpinyà. Va a les llistes d'ERC a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1980, es membre del Consell Nacional pel Casal Martinenc.

⁶ Dalmir Ibañez, Internat en un camp nazi, mort l'u d'abril de 1976.

⁷ Josep Sans Arrufat, vivia a 35, Av. Folch de París (XVI). El 1962 es el representant d'ERC a la reunió del Moviment Europeu celebrada a Munic. Va afincar-se a Bèlgica, va ser el vicepresident de la Comissió Organitzadora dels Jocs Florals de la Llengua Catalana celebrats a l'exili a Brussel·les el 1971. Va escriure "Les Comunitats Europees", a les primeres eleccions de la transició va anar a les llistes del Pacte Democràtic per Catalunya en nom d'Esquerra Democràtica de Catalunya d'en Trias Fargas, a les eleccions al nostre Parlament de 1982 va presentar-se a les llistes d'ERC. Era francmaçó, va morir el 26 de novembre de 1993.

⁸ Josep Boladeres, rabassaire.

Tolosa on surt l'últim número, el 133, el març de 1953. Segons Sauret ("L'exili polític català") després de l'alliberament, el nombre d'adherits a Esquerra, a l'estat francès, superava els 3.000. De Delegacions Departamentals, segons sembla, ni havia alguna més; però només he anotat aquelles en que he trobat constància escrita., tal vegada manquen Albi i Besiers.

JEREC-ERC

Aquest butlletí es el primer aparegut a París i editat per ERC; concretament pel Comitè Departamental del Sena. En l'únic número vist —i no complert— porta un segell de goma que a la part de dalt i posa: Joventuts d'Esquerra Republicana i, a la part de baix: Estat Català, a la part central hi ha una bandera estelada. Consta com a número VIII, i la data es de gener del 1948, posteriorment si ha afegit: febrer. Estava fet a multicopista i suposem que els primers números foren del 1947. Feia 27'5x20'5. (En dir que es el primer ho fem en el context del que podríem anomenar un butlletí "normal"; ja que el juny de 1939, va sortir, a París, un *Butlletí d'informació*, patrocinat per ERC, fet en paper ceba i mecanografiat, suposem que va ser un número únic.)

Explica que el diumenge 25 de gener a tingut lloc a la Sala Lancry de París, l'Assemblea Departamental de les JEREC del Sena on, davant d'un gran nombre de militants, es presenta l'informe del Consell dimissionari; aquests estava format per: Santos, Cassadó, Gorrera, i la senyora Pagés; l'informe fou aprovat per l'Assemblea. La presidència fou ocupada pel Secretari General de les JEREC a França, Josep Llecha. Suposem que en la pàgina que falta i deu haver els noms del nou Comitè.

Comuniquen la constitució d'un Fons Humanitari Pro-malalts pels refugiats que ho necessitin; aquests caldrà que s'adrecin amb la documentació mèdica que expliqui els tipus de malaltia que requereixi l'ajut a 10, carrer Washington de París VIII.

I porta l'ordre del dia per a l'Assemblea General Ordinària, que convoca la departamental del Sena d'Esquerra Republicana de Catalunya, en el local "Sociétés Savantes" Sala G. 28, carrer Serpentes. Signen la convocatòria el President Joan Tauler i el secretari J. M. Quintana.

SOM

Som, apareix l'any 1948, ho fa com a portaveu de les Joventuts d'Esquerra Republicana-Estat Català, aquest

subtítol el durà tota la 1a època que va del 1 de març de 1948 al 13 d'abril de 1951, en que van sortir 13 números aproximadament; cal advertir que, com en moltes publicacions de l'exili, no s'han conservat les col·leccions completes i algunes dades son aproximades o per deducció. Després d'un llarg silenci apareix una 2a època amb un número 1 amb data de l'u de maig de 1952, que probablement va ser l'únic d'aquesta etapa. Aleshores, en el subtítol, i afegeix "Secció Catalana de les Joventuts Europees Liberals".

Cal fer referència a una edició de *La Humanitat*, feta en ciclostil i en llengua francesa —amb alguna edició en català i espanyol— que sorprenentment surt el primer número amb la mateixa data del número 1 del *Som*, l'u de març del 1948. Però aquesta publicació es una història apart.

El *Som*, en principi constava editat per la Departamental d'ERC del Sena, després d'uns mesos sense aparèixer (agost de 1950 a abril de 1951) treu la segona època en que ho fa com a portaveu del partit.

L'aparició d'aquest butlletí es resultat d'un acord pres en una assemblea del Comitè Departamental. En l'editorial del primer número diuen:

"La situació general, en tots els plans, es massa greu per a que ens puguem permetre el luxe de discutir de coses passades o futures quan aquestes no tenen una aplicació concreta en el present.

[...] El passat l'hem de recordar per a extreure'n l'experiència. El futur el volem el més idealitzat possible per a que ens doni més forces per a la lluita i per la victòria. El present, però, l'hem de veure en realistes, sense utopies i sense enganyar-nos a nosaltres mateixos. Com a joventuts tenim el deure, i el dret, de dir tot el que sentim i tot el que pensem. Estem convençuts que ningú podrà ofendre's dins el nostre Partit, de la nostra cruesa de llenguatge. En una època en que les mentides, les tergiversacions i la traïció estan a l'ordre del dia, potser es hora que les JEREC diguin el que elles entenen com a veritat, sense mirar massa si plaurà o no plaurà a altra gent."

En el número 10, d'octubre-novembre de 1949, adjunta un full imprès d'homenatge a Lluís Companys, amb motiu del 9é aniversari de l'afusellament, on hi ha una fotografia del president-màrtir.

Media 27'1x21'4, fet a ciclostil i tenia de 4 a 7 pàgines a una sola cara. Constava com a gerent Joan Parcerisas a 33, carrer Dauphines de París VIè.; i com a editors les JEREC a la mateixa adreça.

L'exemplar de la 2a època ho fa com Suplement, al número 131, de *La Humanitat*; els motius eren que, d'aquesta manera, podien enviar-lo amb un franqueig més econòmic. Tot i portar declaracions i afanys de continuïtat, no va tirar endavant.

BUTLLETÍ (d'Esquerra Republicana de Catalunya de París)

Va sortir el primer número el gener de 1953 i, el 10 i segurament últim, el desembre de 1954. D'aparició bastant irregular en l'últim número ho atribueix a dificultats econòmiques, aquesta era una constant en les publicacions dels exiliats fora que al darrera i hagués un mecenatge o be un Casal amb prou potencial; que no era el cas de la majoria de premsa dels partits, apart la dels comunistes que rebien l'ajut dels seus correligionaris francesos.

En el número 3 de març-abril de 1953, expressen la seva satisfacció per l'acollida que ha tingut el butlletí i adverteixen: “[...] *Un aclariment ens cal fer i ho fem amb tota franquesa: Aquest Butlletí, fet sota la única responsabilitat del Comitè Departamental del Sena, no vol prendre l'autoritat de ningú, ni de cap organisme del partit. S'integra solament dins el quadre de les activitats normals i reglamentàries dels Consells Departamentals com a tribuna lliure de militants i dirigents que volen exposar llur punt de vista dins el quadre del Partit.*”

Entre els números 5 i 6 passen quatre mesos, al tornar a sortir fa una nota “*Als nostres amics*” on, entre altres coses destaquem: “*Durant una colla d'anys, la Departamental del Sena ha anat aguant ferm i demostrant arreu que Esquerra Republicana de Catalunya era un partit viu i desitjos d'anar endavant en la lluita per la llibertat de la nostra terra i pel benestar dels catalans. Altres Departamentals han fet, n'estem segurs, una tasca semblant, però la major part d'aquests esforços han estat fets en ordre dispers, cada un del seu costat, sense una relació prou forta per a fer possible de considerar el conjunt de Departamentals com a expressió total del Partit*” “*Això però no pot continuar així. I ens felicitem que els organismes superiors del nostre Partit ho hagin compres i hagin pres les disposicions oportunes per a fer reviuir l'Esquerra en tant que Partit coordinat i no en tant que*

unitats disperses. Serà això possible?...” I segueixen propugnant la convocatòria d'un Congrés del Partit.

Feia les mateixes mides del *Som*, també a ciclostil i amb un número de fulls que anava de 8 a 11, imprès a una sola cara. Constava com a editor el Comitè Departamental del Sena que tenia l'adreça a 5, carrer Fg. Poissonnière de París. El secretari del Comitè Departamental era Lluís Gausachs i Raimon (31, Boulevard Bonne Nouvelle de París 2) que a partir del 25 d'agost de 1954 esdevindria secretari particular de la Presidència de la Generalitat de Catalunya a l'exili, càrrec que va conservar fins el maig de 1980, després de l'arribada del President Tarradellas amb la recuperació de la Generalitat. El Comitè Departamental, que era l'editor, i també les JEREC, tenien l'estatge al mateix lloc: 5, carrer Faubourg Poissonnière, 5è. pis a París 9.

El butlletí duia informacions orgàniques i algunes noves de l'interior. En la Presentació del primer número explica que aquest es el motiu de l'aparició del butlletí: mantenir els militants informats de les activitats d'ERC i establir lligams entre ells.

TRIBUNA (1a època)

En el número 1, planteja els motius de la seva sortida:

[...]“*La Departamental del Sena d'E.R. de C. Després d'haver examinat els diferents aspectes de la situació ha cregut que era deure nostre continuar mantenint una tribuna oberta en la que els nostres amics puguin exposar-hi llur pensament i presentar-hi llur concepció de com s'hauria d'actuar per a fer més viable aquest combat i les possibilitats de Triomfar.*”

TRIBUNA reprèn, doncs, avui el lloc que durant una anys han ocupat els diferents Butlletins Departamentals del Sena d'Esquerra Republicana de Catalunya o de les Joventuts d'Esquerra Republicana Estat Català. Aquests butlletins, malgrat les dificultats que havíem hagut de superar, ens havien de fer sentir arreu quin era el nostre pensament i com la nostra Departamental veia les perspectives polítiques generals i la situació del nostre Partit.

TRIBUNA, butlletí d'Esquerra Republicana de Catalunya de París, està, però, obert a tots aquells militants del partit que vulguin considerar que, a més d'esser l'òrgan d'expressió de la departamental del Sena, pot ésser-ho també d'aquells que no tenen encara un butlletí o un periòdic on poder expressar llur pensament o llur esperança.

[...] *El nostre objectiu es ben clar: Volem que els militants i els dirigents del nostre Partit, i en primer terme els de la nostra Departamental prenguin una posició pública — clara i concreta— sobre tots els problemes que en el món es van plantejant i que tenen relació amb la situació de la nostra terra*

Aquesta crida a les col·laboracions de la resta de la militància no va prosperar; els articles foren obra principalment d'en Sauret que, en aquells moments, era el Secretari General de l'ERC com successor d'en Tarradellas que havia estat anomenat President de la Generalitat. Aquesta successió va ser forçada pel Comitè Executiu de l'Esquerra, sota la batuta d'en Sauret que argumentava, crec que amb molta raó, que el President ho era de tots els catalans i que mantenir la Secretaria General d'un partit li treia neutralitat. Segons paraules d'en Sauret, després del Ple que tingué lloc a Tolosa del Llenguadoc, els dies 4 i 5 d'agost de 1956: “[...] *la Institució no es propietat de cap partit*” i que la gent d'Esquerra “*son únicament els seus més gelosos vetlladors*”. Fins aleshores en Sauret havia estat un estret col·laborador d'en Tarradellas i mantenien una bona i eficaç cooperació ja que havia sigut un dels seus homes de confiança, però, a partir d'aquest fet, tingueren una sèrie de divergències polítiques que els enfronta diverses vegades. Tarradellas tot i haver estat apartat de la Secretaria, mantingué una actitud intervencionista, doncs continuava sen membre del Consell Executiu, dins els afers del partit; m'entrés Sauret s'oposava a qualsevol tipus d'interferència per part de la Presidència de la Generalitat.

Un altre de les qüestions que oposaren, Sauret a Tarradellas, va ser que el primer defensava, i ho feu en el Ple Informatiu de Tolosa del Llenguadoc, la idea de que, el President de la Generalitat, tenia d'anomenar un Comitè Executiu o Consell Assessor —o be un govern— de la Generalitat a l'exili. Tarradellas sempre va estar en contra d'això tant es així que no va ser fins el 1977, ja en vigílies dels seu retorn a Catalunya, que va crear l'Organisme Consultiu de la Generalitat amb representants dels partits polítics clandestins. Sauret argumentava: “*El President Irla intentà fins a darrera hora de constituir el que ell creia l'instrument executiu de la Generalitat. I tenia raó puix que sense aquest la Presidència de la Generalitat està obligada al més estricte simbolisme. Un President de la Generalitat no pot fer de tot ell sol, mancat dels braços previstos per l'Estatut*” (veure *Tribuna* núm. 10-11 d'agost, setembre de 1956)

Els membres de la Departamental de Sena estaven molestos per que, Tarradellas, havia fet circular una carta enviada al

President Narcís Sunyer i “[...] *en la qual sense donar cap precisió ni citar cap nom concret, s'afirma que quatre o cinc militants de la Departamental del Sena estan actuant contra la Generalitat i l'Esquerra*” Els assistents al Ple Informatiu “[...] *van acordar protestar públicament contra aquesta acusació gratuïta i sense cap fonament*”.

Hi havia un problema produït pel desencís del que hem parlat abans. El descriu en Josep Sans —membre del Consell Directiu a França de l'ERC, director de *Tribuna*, i també President del Casal Català de París— quan es lamenta de que “[...] *la flama que mantenia els militants després del Congrés de Tolosa de 1945, s'ha esllanguit, i que, molts militants, continuen dins el partit però en una actitud passiva*”

Sauret va presentar, al Ple, la dimissió del càrrec de Secretari General que no li va ser acceptada. Va mantenir aquesta secretària fins el 1976, en que dimití per que el partit s'havia reorganitzat a l'interior, sota la direcció de l'Heribert Barrera, que va esdevenir el nou Secretari General.

Els membres de la Departamental del Sena van aclarir, en el Ple, que *Tribuna* no era el portaveu oficial del partit, com molts pensaven al ser obra del Secretari General i portar circulars de l'organització i, a sobre en aquells moments, era la única veu de l'organització; ja que “[...] *era solament l'expressió dels militants del Sena*”.

Hi ha, a traves de les seves pàgines, un discurs continuat que qualifica el període anterior —presidència Irla i secretariat a mans de Tarradellas— de letàrgic; i parla (1957) d'una nova resurrecció d'ERC. També es trasllueix el ressentiment envers el PSUC, que encara es mantenia des de la guerra civil; recordem que a l'interior no es fins el gener de 1967 que, el PSUC, es acceptat a les instàncies unitàries, gràcies a una proposta del Front Nacional de Catalunya (veure *ARA*, butlletí clandestí d'informació del FNC, núm. 12 de gener de 1967).

El Ple en pro de la concòrdia en les seves resolucions, entre altres, “*FA CONSTAR la seva satisfacció que hagi recaigut en la persona d'un dels seus militants, en Josep Tarradellas, l'alt càrrec i la greu responsabilitat de President de la Generalitat de Catalunya, símbol del recobriment de les nostres llibertats*” I afegeix: “*I aprofita l'avinentsa per a fer constar la seva confiança al Secretari General del Partit en Joan Sauret*”.

Abans d'acabar amb aquest període de la revista volem explicar un fet que no i té res a veure però com que es va produir aquells anys i, per la seva carrega repressiva per part del franquisme i perquè no l'he vist explicat enlloc, en vull deixar constància. El març de 1954 el local d'ERC, a Perpinyà, fou assaltat i es van

endur els fixers. No cal tindre gaire imaginació per suposar la mà dels serveis espanyols darrera l'atac.

Altres col·laboradors de *Tribuna*

Un del més assidus escriptors de la publicació va ser en Lluís Utge amb uns treballs centrats en la problemàtica dels refugiats, tan per les seves qüestions de tipus legal i administratiu, enfront les autoritats franceses, com en la practica del dia a dia per insertar-se en la societat que els acollia. Obre un consultori per informar i aclarir els dubtes; alguns d'aquests resultat de situacions que es donaren com a conseqüència de la dispersió familiar, obra del forçat exili, que patiren tant els que van marxar com la família que queda a Catalunya. Per exemple, quan aclareix en una resposta: “[...] *els refugiats reconeguts com a tals poden entaular el divorci a França en virtut de la Convenció, encara que llurs esposes es trobin a Espanya.*” (*Tribuna*, núm. 2, juny 1955) Altres vegades responen a preguntes per que, els fills dels exiliats, tinguin solucions escolars o de feina. Degut als seus efectes pràctics, la secció de l'Utge va ser una de les que va tindre més requesta.

Un altre apartat, lògicament no signat, era: “*De Barcelona estant*”. Amb una informació molt fidedigna explicava novetats de la vida a la ciutat i a Catalunya, activitats culturals, rumors polítics etc. A partir dels fets de novembre de 1956, a la Universitat de Barcelona, que van provocar el seu tancament pel governador civil, general Acedo Colunga (anomenat popularment com “la mula”); comença a fer-se ressò (núm. 12, desembre 1956) de les activitats antifranquistes de l'interior dedicant-hi, sobretot a la segona època de la publicació, gairebé tot l'exemplar. Reprodueix, manifestos, octavetes, explica les detencions i tortures, obre una subscripció per pagar les multes posades als resistents detinguts i, també recull declaracions de personatges que, a escala continental, denuncien la repressió. Analitza els fets, que recull en els diferents butlletins, amb paraules d'encoratjament i suport doncs, pels exiliats, tot el que representava un afebliment de la dictadura era una aproximació al seu retorn a la pàtria.

De Mèxic envia alguna col·laboració en Roc Boronat. I de l'Havana l'Enric Vaireda.

TRIBUNA 2a època

La primera etapa de *Tribuna*, acaba el desembre de 1957 sense cap advertiment als lectors. Al llarg de les seves

pàgines diverses vegades s'adreça als membres d'ERC, i als seus lectors i subscriptors, advertint de les dificultats econòmiques per tirar endavant la publicació; mal endèmic de gairebé la majoria de publicacions obra de partits o sindicats a l'exili. A la vegada que els recorda que en aquells moments —1955-1956— es la única revista d'ERC que es publica. Es al cap d'un any just, el desembre de 1958, que reapareix advertint que “[...] *a partir d'aquest número TRIBUNA és completament autònoma i la responsabilitat de la seva acció només incumbeix al Consell de Redacció*” Aquest Consell estava format per Josep Sans, Director; Lluís Utgé, Josep Santos, Josep Farré com a redactors i en Josep Falguera amb adreça a 5, rue Marcel-Sembat, Honilles (Sene i Oise) com Administrador. Com veiem no hi consta en Josep Sauret, suposem que en la nova etapa de no dependència d'ERC, el fet de ser-hi quan conservava el Secretariat General del partit, no hagués fet creïble aquesta neutralitat; tot i això les persones que hem citat eren totes les mateixes que l'havien recolzat en la 1ª època de *Tribuna* i en la Departamental del Sena. No cal dir la publicació estava enormement influïda per ell.

Per explicitar les dificultats econòmiques portem aquí l'estat de comptes de 1962:

Existència en caixa a començament d'any =	77'29
Subscripcions i donatius	= 477'26
	Total = 554'25
Despeses	= 1.166'18
Dèficit	= 611'32

Expliquen que el dèficit serà eixugat per un grup d'amics, tots ells obrers, però demanen col·laboració.

I segueix amb un anàlisi molt clarificador de la política de l'exili dient: “*No ens cansarem de repetir que a l'interior es sofreix i es lluita; que es busquen formules per a enderrocar el franquisme; algunes vegades inclús amb contradicció amb les aspiracions de l'exili, puix que els nostres amics consideren que el primer objectiu a assolir es la llibertat d'expressió i actuació. En canvi certa política exiliada dona massa la sensació d'un joc per a passar temps*”. “*Catalans i europeus volem servir de vincle entre l'interior i l'exili. Volem Catalunya plenament integrada a l'Occident europeu seguint així la trajectòria gloriosa i el pensament clarivalent de Francesc Macià. Volem que el que es pensa i es diu a l'interior de Catalunya sigui escoltat, i si es possible adoptat, per l'exili, plagui o no el que allà es digui*”. Es un fet que les activitats estrictament polítiques dels partits de l'exili no tenien cap transcendència a l'interior. Altre cosa era la divulgació i denúncia de la

repressió que les activitats clandestines dels grups de l'interior provocaven; també va ser molt important el suport puntual que determinats grups rebien dels seus militants exiliats, donant ajut als militants perseguits que es veient obligats a fugir frontera enllà, fent publicacions que s'entraven clandestinament o en altres activitats de més pes.

Un altre de les campanyes en que *Tribuna* fou molt bel·ligerant va ser la que pretenia que Tarradellas acabava el seu mandat als cinc anys de la seva elecció i que calia anomenar un nou president. Diversos grups d'exiliats d'Europa i Amèrica van posicionar-se darrera aquesta postura. La persona que es proposava era Pau Casals; aquest tema va fer córrer molta tinta però es va desinflar quan l'il·lustre músic va negar-se a acceptar aquest càrrec. La Departamental del Sena amb data del 19 d'abril de 1959 va aprovar per unanimitat una moció que, entre altres coses deia: “[...] una vegada acabat el mandat presidencial de l'actual president de la Generalitat de Catalunya, es procedeixi a la designació d'una persona que pel seu seny i el seu prestigi pugui aglutinar, si no totes, almenys la major part possible de bones voluntats i que faci recobrar a la primera Institució exiliada aquell respecte i simpatia de què gaudi fins fa un temps”

Cada cop més la publicació porta, sobretot, les notícies dels fets que es produïen a l'interior amb la lluita contra la dictadura des de tots els àmbits: nacional, social, estudiantil, etc. amb la consegüent repressió. Tant es així que hi ha números que tota la temàtica es aquesta. A partir del 60, la lluita a Catalunya, va anar creixent fins esclatar amb l'Assemblea de Catalunya ja entrats els 70.

La segona època compren des del número 1, del desembre de 1958, fins el número 98 d'octubre de 1967. Tenia de dotze a vint pàgines de 27 x 21, ciclostilades amb la capçalera impresa.

Joan Sauret i Garcia

Com hem anat veient, a través de l'anàlisi de les publicacions de la Departamental del Sena d'ERC, el dirigent més important i qui marcava les directrius polítiques a seguir era en Sauret; per aquest motiu crec que es bo incloure en aquest treball una breu biografia d'aquest destacat personatge polític de l'Esquerra.

Neix a Balaguer (La Noguera) el 20 de febrer 1899, de ben jove, amb quinze anys, emigra, tot sol, a la República Argentina on col·labora a la revista “*Ressorgiment*”. Torna el 1921 a la seva ciutat on instal·la una impremta;

convertint-se en un dels puntals del catalanisme i el republicanisme a Balaguer; es el Secretari General de la Joventut Nacionalista de la seva vila. Dirigeix el setmanari *Flama* i és un dels fundadors del periòdic comarcal *Pla i muntanya* (1925-1936); col·labora a *La Branca* que dirigia el seu amic Joan Pinós. També col·labora a *La Campana de Gracia* barcelonina. Va casar-se amb Emilia Armengol i Rafel amb la que tingué tres fills: Joan, Jordi i Enric, tots tres fincats a França.

Es un dels fundadors d'Esquerra Republicana de Catalunya; el 1932 surt elegit diputat al Parlament de Catalunya per Lleida; a Balaguer es el que treu més vots superant, fins i tot, a Francesc Macià. Fa una secció de crítica política al portaveu del partit *La Humanitat*. Durant la guerra, el president Companys, l'envia al front junt amb en Miquel Guinart, Martí Rouret i el diputat a Corts, Ferrer, per tal que l'informin sobre l'esperit de les tropes republicanes. El 1937 forma part de la Comissió de Responsabilitats de la Generalitat. El 1938 es Secretari General de la Conselleria de Sanitat. El mateix any entra al Consell Executiu d'ERC.

Marxa a l'exili i es queda a Perpinyà, d'allà es trasllada a Montpeller on el trobem el març de 1945 a 25, rue Ecole de Droit; i finalment a París on hem trobat dues adreces: el 1954 a 1, rue Léopold Robert (XIVème.) a partir de 1959, 15 rue Bellot (IX) El 1943, amb l'ocupació alemanya, és l'únic membre de l'Executiu d'Esquerra que es queda a França, els alemanys el tanquen al camp de Vernet. És un dels militants del seu partit que tornen a fer sortir *La Humanitat* a l'exili francès. El 30 de gener de 1945, el President Irla aprova un Consell Assessor de la Generalitat on en Sauret és el responsable dels funcionaris.

El 1953, s'adhereix a la Conferència Nacional Catalana celebrada a Mèxic. El 5 d'agost de 1954, en que Tarradellas és elegit President de la Generalitat a Mèxic, per dimissió d'Irla degut al seu delicat estat de salut, Sauret passa a formar part, entre d'altres, de la Comissió Permanent del Parlament de Catalunya. El 1955, és anomenat Secretari General de l'ERC, càrrec que ocupa fins el 1976 en que dimiteix, ja que el partit s'havia reorganitzat a l'interior. El substitueix Heribert Barrera.

Com hem vist, a través de les publicacions, es l'anima de la Departamental del Sena. És un dels fundadors de la Unió de Federalistes Catalans i, més tard, del Consell Català del Moviment Europeu. Va ser vicepresident del Consell Federal Espanyol del Moviment Europeu, on ostentava la representació catalana. Al Congrés Federalista Europeu, celebrat al Palau Chaillot de París l'abril de 1949, forma part de la delegació catalana junt amb Carme Ballester,

vídua del President Companys, Pere Bosch i Gimpera, Ramón Nogues i Biset, Carles Pi i Sunyer, Josep Rovira, Joan Tauler, Jordi Arquer i Josep Sans. Aquestes activitats europeïstes, fetes en nom de Catalunya, el van portar a crear el butlletí *Cartes d'Europa*, (París 1953-1956) de la qual van sortir-ne vint números. També dirigeix el butlletí *Espagne-Europe, Activites Européenes des Espagnols*.

L'anomena't Pacte de París, que no reeixí, l'enfronta amb Tarradellas i, el suport que donà a limitar la presidència a cinc anys i a una campanya que propugnava Pau Casals com a President, accentua aquestes diferències. Va ser premiat en diversos Jocs Florals dels celebrats a l'exili. Va publicar una història de Balaguer amb el nom de *Bellviure, un poble al peu del campanar i a la vora del riu* (1975) i, també *L'exili polític català* el 1979.

Sauret tenia un caràcter fort i inconformista i, segons Pi i Sunyer, una gran agilitat mental i un estil viu i expressiu. Ja gran s'havia traslladat a Épinay-sur-Orge a l'Illa de França, proper a París, on vivia molt oblidat de gairebé tothom. A l'enviada, a començaments del 1983, retorna a Balaguer, hagués pogut fer-ho molt abans ja que, Joaquim Viola Sauret era nebot seu: un franquista de pro, "*caballero mutilado por Dios y por España*" i, no cal dir, l'hagués avalat si ell ho hagués acceptat. Va morir en una residència geriàtrica, de la seva vila, el 8 d'abril de 1985.

Per a més informació

BENET, Josep. *El President Tarradellas en els seus textos* Empúries, Barcelona 1992.

MALLÓ I VILAPLANA, Oriol. *Tarradellas, un segle de catalanisme*. Planeta, Barcelona 2003

MORALES MONTOYA, Mercè. *La Generalitat de Josep Irla i l'exili polític català*. Editorial Base, Barcelona 2008.

RUBIO, Tàrio. *La tragèdia de l'exili republicà català*. R. Dalmau editor, Barcelona, 2008.

SAURET, Joan. *L'exili polític català*. Proa, Barcelona 1979.

SURROCA I TALLAFERRO, Robert. *Prensa catalana de l'exili i l'emigració (1861- 1976)*. Generalitat de Catalunya, 2004.

"En record i homenatge". Tríptic dedicat a Sauret, dins el grup "La Catalunya exiliada" Països Catalans. Juny de 2003.

Per consultar els butlletins

JEREC-ERC Fundació Sabino Arana, Gran Via 29 5º, (48009) Bilbao, tel. 944 056 450, fax 944 056 452.

SOM Arxiu Nacional de Catalunya, c/ Jaume I, 33-51, (08195) Sant Cugat del Vallès, tel.93.589.77.88, fax: 935 898 035, anc.cultura@gencat.net

Centre d'Estudis Històrics Internacionals (CEHI) Av. Cardenal Vidal i Barraquer s/n (Pavelló de la república) (08035) Barcelona tel. 934 285 457 fax 934 279 371, cehi@dl.ub.es

Butlletí (d'Esquerra Republicana de Catalunya de París) Fundació Rafael Campalans, c/ Trafalgar, 12 entr. 1ª, (08010) Barcelona, tel. 933 195 412, fax 933 199 844, arxiu.historic@fcampalans.cat

Tribuna Arxiu Nacional. CEHI.

Nota: Com que als arxius de Catalunya no es troben les col·leccions completes, d'aquests butlletins, agrairé a tota persona que disposi d'algun d'ells es posi en contacte amb mi: tel. 933 254 702 o rsurroca@telefonica.net.